

ZAMONAVIY SPORTDA DOPINGGA QARSHI KURASH SIYOSATINING UMUMIY QOIDALARI

Oybek Ochilov

Renessans ta'lim universiteti

“Ijtimoiy-siyosiy fanlar” kafedrası dotsenti

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada zamonaviy sportda dopingga qarshi kurash siyosatining umumiy qoidalari, doping tushunchasi va uning zamonaviy turlari, antidoping siyosatining xalqaro-huquqiy asoslari, shuningdek, Butunjahon antidoping agentligi (WADA) hamda xalqaro sport tashkilotlarining bu boradagi faoliyati yoritilgan. Tadqiqotda dopingning sportdagi adolatli raqobatga, sportchilarning sog‘lig‘iga va sportning axloqiy tamoyillariga salbiy ta’siri tahlil qilingan. Shuningdek, farmakologik va biokimyoviy doping turlari, ularning xavfli oqibatlari, dopingga qarshi kurashishda qonunchilik, test va monitoring tizimlari, ta’lim-tarbiya choralari hamda xalqaro hamkorlikning o‘rni ochib berilgan. Maqola yakunida dopingga qarshi kurashda xalqaro va milliy faoliyat o‘rtasidagi uzviy integratsiya sportda halollik, sog‘lom raqobat va sportchi salomatligini ta’minlashning muhim omili ekanligi asoslangan.

Kalit so‘zlar: *doping, adolatli raqobat, sportchi kar’yerasi, halollik, ruxsat etilmagan usullar, jismoniy imkoniyat, farmakologik doping, biokimyoviy doping, anabolik steroidlar, eritropoetin, stimulantlar, glukokortikoidlar, qon transfuzionlari, doping testlari, global standartlar, antidoping qoidalari.*

ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПОЛИТИКИ БОРЬБЫ С ДОПИНГОМ В СОВРЕМЕННОМ СПОРТЕ

АННОТАЦИЯ

В данной статье раскрываются общие положения антидопинговой политики в современном спорте, понятие допинга и его современные виды, международно-правовые основы антидопинговой политики, а также деятельность Всемирного антидопингового агентства (WADA) и международных спортивных организаций в данном направлении. В исследовании проанализировано негативное влияние допинга на честную спортивную конкуренцию, здоровье спортсменов и нравственные принципы спорта. Также освещены фармакологические и биохимические виды допинга, их опасные последствия, значение законодательства, систем тестирования и

мониторинга, образовательных и воспитательных мер, а также международного сотрудничества в борьбе с допингом. В заключении статьи обосновано, что тесная интеграция международной и национальной деятельности в сфере борьбы с допингом является важным фактором обеспечения честности, здоровой конкуренции и охраны здоровья спортсменов в спорте.

Ключевые слова: допинг, честная конкуренция, спортивная карьера, честность, запрещённые методы, физические возможности, фармакологический допинг, биохимический допинг, анаболические стероиды, эритропоэтин, стимуляторы, глюкокортикоиды, переливание крови, допинг-тесты, глобальные стандарты, антидопинговые правила.

GENERAL PRINCIPLES OF ANTI-DOPING POLICY IN MODERN SPORT

ABSTRACT

This article examines the general provisions of anti-doping policy in modern sport, the concept of doping and its contemporary forms, the international legal foundations of anti-doping policy, as well as the activities of the World Anti-Doping Agency (WADA) and international sports organizations in this field. The study analyzes the negative impact of doping on fair competition, athletes' health, and the ethical principles of sport. It also highlights pharmacological and biochemical forms of doping, their dangerous consequences, the role of legislation, testing and monitoring systems, educational measures, and international cooperation in combating doping. The article concludes that close integration between international and national anti-doping efforts is an important factor in ensuring fairness, healthy competition, and the protection of athletes' health in sport.

Keywords: doping, fair competition, athletic career, integrity, prohibited methods, physical capacity, pharmacological doping, biochemical doping, anabolic steroids, erythropoietin, stimulants, glucocorticoids, blood transfusions, doping tests, global standards, anti-doping rules.

KIRISH (Introduction)

Doping — bu sportchining jismoniy yoki ruhiy imkoniyatlarini sun'iy ravishda oshirish maqsadida taqiqlangan moddalar yoki usullardan foydalanishi bo'lib, bu Olimpiya sportida adolatli raqobatga, sport etikasi va sog'liqni saqlash prinsiplariga zid hisoblanadi. Butunjahon Antidoping Agentligi (WADA) dopingni "Sportda

taqiqlangan har qanday modda yoki usuldan foydalanish, uni qo‘llashga urinish, yashirish yoki doping qoidalarini buzishga harakat qilish”, deb ta’riflaydi [4;98-b].

Dopingning sportga salbiy ta’sir ko‘rsatib, adolatli raqobatni buzadi – doping foydalanuvchi sportchi boshqalarga nisbatan g‘ayratijaviy ustunlikka ega bo‘ladi. Sport obro‘sini tushiradi – doping bilan bog‘liq janjallar sport tashkilotlari ishonchligini pasaytiradi.

Sportchining salomatligiga zarar yetkazadi – ko‘plab doping vositalari yurak, jigar, gormon tizimi va psixikaga salbiy ta’sir qiladi. Sportchining faoliyatiga chek qo‘yishi mumkin – aniqlangan doping holatlari sportchining musobaqalardan diskvalifikatsiya qilinishiga, medallardan mahrum bo‘lishiga olib keladi [5;103-b].

Xalqaro Olimpiya Qo‘mitasi (XOQ) o‘zining asosiy qadriyatlari — halollik, do‘stlik va ustuvorlik doirasida “toza sport” tamoyiliga tayanadi. Shuning uchun Olimpiya sportida dopingga qarshi qat’iy siyosat yuritiladi.

XOQ Olimpiya o‘yinlari oldidan, davomida va undan keyin sportchilardan namunalar olib, doping sinovlarini tashkil qiladi. Bu jarayon mustaqil laboratoriyalar va WADA bilan hamkorlikda olib boriladi.

Olimpiya sportida doping – bu nafaqat qoidabuzarlik, balki sportchining sog‘lig‘i, raqobatdagi halollik va Olimpiya harakatining axloqiy tamoyillariga qarshi qilingan harakatdir. Dopingga qarshi kurashish — bu sportni sof, halol va sog‘lom saqlashga qaratilgan global harakatdir.

Doping, sportchilarning natijalarini sun'iy ravishda oshirish maqsadida turli moddalardan yoki usullardan foydalanishni anglatadi. Bu faollik sportning adolatini, integritetini va sog‘lig‘ini xavf ostiga qo‘yadi. Dopingning ta'siri sportdagi raqobatbardoshlikni buzadi, shuningdek, sportchilarning salomatligini jiddiy xavfga soladi.

Doping – sportchilarning musobaqalarda g‘alaba qozonish maqsadida ruxsat etilmagan moddalar yoki usullarni qo‘llashidir [4;114-b].

. Dopingning asosiy maqsadi – sportchining jismoniy yoki ruhiy holatini sun'iy ravishda yaxshilash, bu esa sportning adolatli prinsiplarini buzadi. Doping, shuningdek, sportchining sog‘lig‘iga jiddiy zarar yetkazishi mumkin.

Dopingga qarshi kurash sportning adolatli va sog‘lom raqobatini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Doping, sportchilar tomonidan natijalarni sun'iy oshirish maqsadida ruxsat etilmagan moddalar va usullardan foydalanishni anglatadi. Bu faollik sportdagi adolatni buzadi va sportchilarning sog‘lig‘iga jiddiy zarar etkazadi. Dopingga qarshi kurash siyosati va xalqaro huquqiy hujjatlar sportdagi dopingga qarshi kurashishda asosiy vositalardan biridir.

Dopingga qarshi kurash sport sohasida adolatni ta'minlash va sportchilarning sog'ligini himoya qilish uchun muhim ahamiyatga ega. Doping sportchilarning natijalarini sun'iy ravishda oshirish uchun ruxsat etilmagan moddalar va usullardan foydalanishni anglatadi. Dopingga qarshi kurashda xalqaro hamkorlik va milliy faoliyat o'rtasida samarali integratsiya va strategik yondashuv sportdagi adolatni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

MATERIALLAR VA METODLAR (Materials and methods)

Dopingga qarshi kurashishda quyidagi asosiy choralar ko'riladi:

1) Qonunchilik va me'yorlar. Xalqaro anti-doping qonunlari: Xalqaro Olimpiya Qo'mitasi (XOQ) va Butunjahon Antidoping Agentligi (WADA) tomonidan ishlab chiqilgan anti-doping qoidalarini amalga oshirish va qat'iy nazorat qilish. Milliy qonunlar: Har bir davlatda dopingga qarshi qonunchilikni kuchaytirish va jinoiy javobgarlikni belgilash.

2) Test va monitoring Doping testlari: Sportchilarga doping testlarini muntazam ravishda o'tkazish va dori vositalarining mavjudligini aniqlash. Monitoring tizimlari: Dopingning yangi turlarini aniqlash uchun ilmiy tadqiqotlar va monitoring tizimlarini rivojlantirish.

3) Ta'lim va tarbiya. Sportchilarni tarbiyalash: Sportchilarni dopingning xavflari haqida xabardor qilish va sportning adolatli qoidalari haqida ta'lim berish. Murabbiylar va rahbarlar ta'limi: Murabbiylar va sport tashkilotchilarni dopingga qarshi kurashda samarali choralar ko'rish bo'yicha ta'lim berish.

Dopingga qarshi kurash siyosati dopingni oldini olish, aniqlash va unga qarshi kurashish bo'yicha milliy va xalqaro darajadagi strategiyalarni o'z ichiga oladi [5;120-b].

Xalqaro huquqiy hujjatlar dopingga qarshi kurashishda asosiy rol o'ynaydi va ular xalqaro darajada dopingga qarshi kurashishni muvofiqlashtiradi. Eng muhim hujjatlar quyidagilardan iborat:

1) Xalqaro Antidoping Konvensiyasi. 1983 yilda qabul qilingan konvensiya bo'lib, dopingga qarshi kurashishda umumiy standartlarni belgilaydi va davlatlarga dopingga qarshi qoidalarini amalga oshirishni taklif qiladi.

2) WADA qoidalari va standartlari: Butunjahon Antidoping Agentligi (WADA) tomonidan ishlab chiqilgan, dopingga qarshi kurashda umumiy qoidalar va standartlarni o'z ichiga oladi. Bu qoidalar doping moddalari ro'yxatini, testlar o'tkazish metodlarini va sportchilarning huquqlarini belgilaydi.

3) Milliy antidoping qonunlari va qoidalari. Har bir davlatda WADA tomonidan belgilangan standartlarga muvofiq ravishda antidoping qonunlari va qoidalari mavjud.

Bu qonunlar dopingga qarshi kurashish bo'yicha milliy strategiyalarni amalga oshiradi.

3. Dopingga Qarshi Kurashda Xalqaro Hamkorlik

Xalqaro hamkorlik dopingga qarshi kurashishda muhim rol o'ynaydi:

- Xalqaro Tashkilotlar: WADA, BMT va boshqa xalqaro tashkilotlar dopingga qarshi kurashishda birgalikda ishlaydi, yangi doping moddalarini aniqlash va standartlarni ishlab chiqishda yordam beradi.

- Davlatlararo Hamkorlik: Davlatlar o'rtasida tajriba almashish va dopingga qarshi kurashishda umumiy strategiyalarni ishlab chiqish uchun hamkorlik qilish.

- Ilmiy Tadqiqotlar: Xalqaro darajada ilmiy tadqiqotlar o'tkazish, yangi doping turlarini aniqlash va ularning oldini olish bo'yicha ilmiy va texnologik yutuqlarni qo'llash.

NATIJARLAR (Results)

Dopingning asosiy maqsadlari. Sport natijalarini oshirish: Doping moddalaridan foydalanish orqali sportchilar o'zlarining jismoniy imkoniyatlarini oshirish va musobaqalarda yuqori natijalarga erishish. Tiklanishni tezlashtirish: Og'ir mashqlar va musobaqalardan keyin tiklanishni tezlashtirish uchun doping vositalaridan foydalanish. Sog'liqni yaxshilash: Ba'zi hollarda sportchilar doping moddalarini sog'liqni yaxshilash maqsadida qo'llashadi, ammo bu usullar ko'pincha xavfli bo'ladi.

2) Dopingning salbiy ta'siri. Sog'liq uchun xavf: Doping moddalarining uzoq muddatli yoki noxush ta'siri sportchining umumiy sog'lig'ini buzishi mumkin. Bu, yurak kasalliklari, jigar muammolari, ruhiy salomatlik muammolari va boshqa jiddiy sog'liq muammolarini o'z ichiga oladi.

Raqobatni buzish: Doping sportdagi adolatni buzadi, chunki doping orqali g'alaba qozongan sportchilar haqiqatda erishilgan natijalar bilan haqiqiy raqobatni aks ettirmaydi.

Dopingning zamonaviy turlari asosan ikki katta guruhga bo'linadi: farmakologik doping va fizik yoki biokimyoviy doping. Quyida dopingning zamonaviy turlari haqida ma'lumot beramiz.

1) Farmakologik doping. Farmakologik doping sportchilarning jismoniy va ruhiy holatini yaxshilash uchun foydalaniladigan moddalarni o'z ichiga oladi. Ular quyidagilardan iborat:

Anabolik steroidlar: Mushak massasini va kuchini oshirish uchun qo'llaniladi. Misollar: testosteron, nandrolon. Bu moddalar mushaklarning o'sishini tezlashtiradi, ammo ular jiddiy sog'liq muammolarini keltirib chiqarishi mumkin, jumladan, yurak

kasalliklari va gormonal buzilishlar. Erythropoietin (EPO): Qonning qizil qon hujayralarini ko'paytirish uchun ishlatiladi, bu esa oksigen tashishni yaxshilaydi va chidamlilikni oshiradi. EPO dan foydalanish qonning qattiqlashishiga olib kelishi va qon aylanishi tizimida jiddiy muammolarni keltirib chiqarishi mumkin.

Stimulantlar: Ruhiiy holatni va jismoniy qobiliyatlarni oshiradigan moddalar. Misollar: amfetaminlar, kofein. Bu moddalar qo'shiqni va energiyani oshirishi mumkin, lekin ular asab tizimiga zarar etkazishi va yurak tahdidlariga olib kelishi mumkin.

Glukokortikoidlar: Yallig'lanishni kamaytirish va tiklanishni tezlashtirish uchun ishlatiladi. Ular ko'pincha og'riqlar va yallig'lanishni davolashda qo'llaniladi, lekin sportchilarda noxush ta'sirlar bo'lishi mumkin.

2) Biokimyoviy doping. Biokimyoviy doping sportchilarning jismoniy ko'rsatkichlarini yaxshilash uchun biologik yoki fizik usullarni o'z ichiga oladi: Geniq doping: Sportchilarning genetik materialiga aralashish orqali o'zgartirishlarni amalga oshirish. Bu, masalan, EPO ishlab chiqarish uchun genlarni o'zgartirishni o'z ichiga olishi mumkin.

Qon transfuzionlari: Qon miqdorini yoki qizil qon hujayralarini ko'paytirish maqsadida sportchining yoki donor qonini qayta tiklash. Bu usul, albatta, qonning qattiqlashishiga olib kelishi va jiddiy sog'liq muammolarini yuzaga keltirishi mumkin.

Pechli tadqiqotlar: Yangi moddalarning o'rganilishi va ishlab chiqilishi orqali sportchilarning natijalarini yaxshilashga qaratilgan usullar. Bu moddalarning uzoq muddatli ta'siri hali to'liq o'rganilmagan.

Xalqaro sport tashkilotlari sport sohasida global standartlarni belgilash va sportning adolatli va xavfsiz bo'lishini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Bu tashkilotlar sport musobaqalarini tashkil etish, qoidalarni belgilash va sportchilarga ko'maklashish kabi faoliyatlarni amalga oshiradi. Butunjahon antidoping agentligi (WADA) sportdagi dopingga qarshi kurashishda markaziy rol o'ynaydi va xalqaro sport tashkilotlari bilan hamkorlikda dopingga qarshi kurashni muvofiqlashtiradi.

Xalqaro sport tashkilotlari sport sohasida global tartibni, adolatni va xavfsizlikni ta'minlash uchun tashkil etilgan. Ular quyidagi asosiy vazifalarni bajaradi:

1) Butunjahon Antidoping Agentligi (WADA) - sportdagi dopingga qarshi kurashni muvofiqlashtirish, yangi doping moddalarini aniqlash va umumiy antidoping qoidalarini belgilash vazifalarini bajaradi. 1999 yilda tashkil etilgan va xalqaro sport tashkilotlari, hukumatlar va sportchilarning manfaatlarini himoya qilishga qaratilgan. WADA antidoping qoidalarini ishlab chiqadi, doping moddalarining ro'yxatini yangilaydi va sportchilarning huquqlarini himoya qiladi.

2) Xalqaro Olimpiya Qo‘mitasi (XOQ) - Olimpiya o‘yinlarini tashkil etish, sportning global rivojlanishini qo‘llab-quvvatlash va sportchilarga adolatli sharoitlarni yaratish faoliyatini amalga oshiradi. 1894 yilda tashkil etilgan va XX asrning boshlaridan buyon xalqaro sportning asosiy tashkiloti bo‘lib xizmat qilmoqda. XOQ dopingga qarshi kurashda WADA bilan hamkorlik qiladi va o‘zining qoidalarida dopingga qarshi chora-tadbirlarni belgilaydi.

3) Xalqaro Sportni Tashkilotchilar Assotsiatsiyasi (ASOIF) - Professional sportni tashkil etish va sport tadbirlarini global darajada boshqarish vazifasini bajaradi. 1983 yilda tashkil etilgan va sport tashkilotchilari o‘rtasida hamkorlikni rivojlantiradi. ASOIF dopingga qarshi kurash va sport sohasida umumiy qoidalarni ishlab chiqishda WADA bilan hamkorlik qiladi.

WADA har yili doping moddalarining ro‘yxatini yangilaydi va bu ro‘yxatni sportchilar va sport tashkilotlariga taqdim etadi. WADA doping testlarini o‘tkazish uchun standartlarni belgilaydi. Testlar qonni, siydikni yoki boshqa biologik namunalardan olinadi. WADA davlatlar bilan hamkorlikda antidoping qoidalarini amalga oshiradi va sportdagi dopingga qarshi kurashish bo‘yicha global strategiyalarni ishlab chiqadi.

Dopingga qarshi kurashda xalqaro hamkorlik global miqyosda dopingga qarshi kurash strategiyalarini muvofiqlashtirish, bilim va tajriba almashish, va umuman sportdagi adolatni saqlashda yordam beradi. Xalqaro hamkorlik quyidagi asosiy komponentlardan iborat:

1) Xalqaro tashkilotlar WADA dopingga qarshi global kurashni muvofiqlashtiradi, antidoping qoidalarini ishlab chiqadi, va doping testlari uchun standartlarni belgilaydi. Tashkilot barcha davlatlar va sport tashkilotlari o‘rtasida hamkorlikni rivojlantiradi va dopingga qarshi kurashishda umumiy standartlarni saqlaydi.

Xalqaro Olimpiya Qo‘mitasi (XOQ): XOQ sportdagi dopingga qarshi kurashni qo‘llab-quvvatlaydi va WADA bilan birgalikda antidoping qoidalarini amalga oshiradi.

2) Milliy antidoping tashkilotlari. Har bir davlatda dopingga qarshi kurashish uchun maxsus tashkilotlar mavjud. Ular WADA tomonidan belgilangan qoidalarni milliy darajada amalga oshiradi va doping testlarini o‘tkazadi.

3) Xalqaro hamkorlik va muvofiqlashtirish. Davlatlar o‘rtasida dopingga qarshi kurash bo‘yicha tajriba va bilim almashish. Bu hamkorlik dopingni aniqlash va oldini olish usullarini rivojlantirishda yordam beradi. Mintaqaviy darajada antidoping strategiyalarini ishlab chiqish va amalga oshirishda yordam beradigan tashkilotlar va platformalar mavjud.

4) Ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalar. Xalqaro darajada dopingni aniqlash va uning oldini olish uchun ilmiy tadqiqotlarni qo'llab-quvvatlash. Yangi doping moddalarini va usullarini aniqlashda ilmiy yutuqlardan foydalanish.

Milliy faoliyat dopingga qarshi kurashni mamlakatlar darajasida amalga oshirish va xalqaro standartlarga muvofiq bo'lishni ta'minlash uchun zarur. Milliy faoliyat quyidagi asosiy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

1) Milliy qonunchilik va qoidalar. Milliy qonunlarni ishlab chiqish va dopingga qarshi kurash bo'yicha qoidalarni belgilash. Bu qonunlar doping moddalarining ro'yxatini, dopingga qarshi kurashdagi chora-tadbirlarni va jinoiy javobgarlikni o'z ichiga oladi.

2) Milliy antidoping agentliklari. Milliy antidoping agentliklari doping testlarini o'tkazish, sportchilarning doping holatini kuzatish va yangi doping usullarini aniqlash bilan shug'ullanadi.

3) Sport tashkilotlari va hamkorlik. Milliy sport tashkilotlari dopingga qarshi kurash bo'yicha strategiyalarni ishlab chiqish va amalga oshirishda yordam beradi. Ular sportchilarga dopingga qarshi kurash bo'yicha ko'maklashadi.

4) Jamoatchilikni xabardor qilish. Dopingning xavflari va dopingga qarshi kurash bo'yicha chora-tadbirlarni ommaviy axborot vositalari orqali targ'ib qilish. Bu sportchilarga va umumiy jamoatchilikka dopingning salbiy ta'sirlari haqida xabardorlikni oshirishga yordam beradi.

MUHOKAMA (Discussion)

Doping sport sohasida jiddiy muammolarni keltirib chiqaradi, chunki u sportning adolatini, integritetini va sportchilarning sog'ligini xavf ostiga qo'yadi. Zamonaviy doping turlari, farmakologik va biokimyoviy usullardan tashkil topgan bo'lib, ularning har biri sportchilarning salomatligi va sportning adolatiga jiddiy tahdidlar yaratadi. Dopingga qarshi kurashishda qat'iy qonunchilik, test va monitoring tizimlari, shuningdek, ta'lim va tarbiya choralari muhim ahamiyatga ega. Bu chora-tadbirlar sportdagi adolatni ta'minlash va dopingning zararli ta'sirini kamaytirishga yordam beradi.

Dopingga qarshi kurash siyosati va xalqaro huquqiy hujjatlar sportdagi adolatni ta'minlash va sportchilarning sog'ligini himoya qilish uchun muhim ahamiyatga ega. Siyosatning asosiy komponentlari, qoidalar, va xalqaro huquqiy hujjatlar dopingga qarshi kurashishda muhim rol o'ynaydi. Xalqaro hamkorlik, ilmiy tadqiqotlar va ta'lim choralari dopingning salbiy ta'sirini kamaytirishga va sportdagi adolatni ta'minlashga yordam beradi [7;17-b]. Dopingga qarshi kurashishda qat'iy siyosat va

xalqaro huquqiy hujjatlar orqali sportdagi adolatni saqlab qolish va sportchilarning sog‘ligini himoya qilish zarur.

Xalqaro sport tashkilotlari va Butunjahon antidoping agentligi (WADA) sportdagi dopingga qarshi kurashishda muhim rol o‘ynaydi. Xalqaro sport tashkilotlari sportning adolatli va xavfsiz bo‘lishini ta‘minlash uchun qoidalar va strategiyalarni ishlab chiqadi, WADA esa dopingga qarshi global kurashni muvofiqlashtiradi va antidoping qoidalarini belgilaydi. WADA ning faoliyati dopingni oldini olish, testlarni o‘tkazish, ta‘lim berish va xalqaro hamkorlikni rivojlantirishni o‘z ichiga oladi. Bu chora-tadbirlar sportdagi adolatni saqlash va sportchilarning sog‘ligini himoya qilishga yordam beradi.

Dopingga qarshi kurashda xalqaro hamkorlik va milliy faoliyat o‘rtasidagi integratsiya sportdagi adolatni ta‘minlash va sportchilarning sog‘ligini himoya qilishda muhim ahamiyatga ega. Xalqaro hamkorlik global miqyosda dopingga qarshi kurash strategiyalarini muvofiqlashtiradi, tajriba va bilim almashadi, ilmiy tadqiqotlarni qo‘llab-quvvatlaydi. Milliy faoliyat esa mamlakatlar darajasida antidoping qonunlarini ishlab chiqish, testlarni o‘tkazish va jamoatchilikni xabardor qilishni ta‘minlaydi [6;87-b]. Xalqaro hamkorlik va milliy faoliyat o‘rtasidagi samarali integratsiya dopingga qarshi kurashda muvaffaqiyatni ta‘minlashga yordam beradi va sport sohasida adolatni saqlab qolish uchun zarurdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. T.: “O‘zbekiston”, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasining “Jismoniy tarbiya va sport to‘g‘risida”gi qonuni.T.: 2015
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Jismoniy tarbiya va ommaviy sportni yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori. T.: 2017
4. Asatova G.R., Xayotov A.X., Narimanov B.A. Xalqaro sport huquqi asoslari. O‘quv qo‘llanma.- T.: 2018.
5. Судариков С. А. Право интеллектуальной собственности. Мосcow, Проспест Публ., 2009. С. 124.
6. Mamanov J.A. Yoshlar ma’naviy madaniyatini shakllantirishda milliy mentalitetning o‘rni // falsafa fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi. Toshkent. 2023.
7. Yakubov F.M. Bo‘lajak jismoniy tarbiya va sport mutaxassislarining tafakkur tarzini rivojlantirish mexanizmlarini takomillashtirish. p.f.b.f.d(PhD) ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya avtoreferati-Chirchiq: 2021.